

sokfelé igénybe vett figyelmét ki ne kerüljék, mindig vörös vagy kék írónnal aláhúzendók.

Az ily, záradékkal el nem látott, magán felekhez intézett, vagy azoktól eredő levelezések a portoval meg főgnak terheltetni azon fél rovására, ki a szabályszerű záradék kitételét elmulasztotta.

Ellenben ezen záradék illetéktelen (az illető felek érdekében váltott levelezésekre való) alkalmazása a postajövedék szándékos megcsonkításának fog tekintetni, mely pénzügyi kihágás gyanánt megtoroltatik.

Melyet az egyetem tanácsának hivatalos használat végett ezennel megküldök.

Budapesten, 1873. évi szeptember hó 14-én.

TREFORT ÁGOSTON S. K.

1873/4.

27,500. szám.

Hogy a tanulási szabadság a főtanodai oktatás abbeli feladatának valósítására nézve is, mely a tudományos szakpályákra való képesítésre vonatkozik, szinte oly hatályos eszközül szolgálhasson, — a mint nélkülözhetlen kellék a felsőbb tudományos oktatás másik feladatára, t. i. a tudomány művelésére és fejlődésére nézve, — a tanulási szabadságot szabályozó oly intézmények váltak szükségessé, melyek egyrészt a tanulmányok berendezésére nézve útmutatóul szolgálnak azon hallgatóknak, kik a szakpályákra való képesítés elnyerése céljából látogatják ezen főtanintézeteket, s a szaktudományokban még tájékozatlan voltak miatt irányadóra szorúlnak; s másrészt biztosítékot nyújtsanak az államnak, miszerint a tudományos szakpályákra való képesítést csak olyanok nyerjék el, kik e részben a kivánt mértéket minden irányban megütik.

Ilyen intézmények a vizsgálati rendszer, s annak szigorú alkalmazása, továbbá az egyetemek keretében már több helyen felállított seminariumok.

Ezen utóbbiaknak viszonyainkhoz képesti életbeléptetését — mint ez a tervényhozás előterjesztett törvényjavasla-

tomból kitűnik — az egyetem kettős feladatánál fogva nálunk is szükségesnek tartván, a bölcsészeti kar mellett már fennálló seminariumon kívül mások felállítása iránt is megteendő annak idejében a szükséges intézkedéseket.

Míg ez teljes mérvben bekövetkezik, a fentebb kifejtett cél valósítása tekintetéből az egyetem tanácsa figyelmét különösen a másik intézményre, t. i. a vizsgálati rendszer és szabályzat szigorú alkalmazására kívántam felhívni.

Tapasztaltam ugyanis, hogy a vizsgálatok, s különösen a jog- és államtudományi államvizsgálatok nem azon szigorral tartatnak meg, mint ezt ezen vizsgálatok célja és feladata kívánja.

Ha a vizsgálatok szigorúan nem kezeltetnek, nem csak a tanulási szabadság általános nem-tanulássá fajúlhat el, mire nézve már is példákat lehetne felhozni, hanem miután a tanulási szabadság elvénél fogva az állam ritka kivétellel megengedi, hogy mindenki ismereteit úgy és akként szerezhesse meg, a mint ezt viszonyaihoz képest leginkább megfelelőnek véli, s elutasíthatlan közérdekből csak arra kötelezi, hogy a ki nyilvános szakpályára való képesítést óhajt elnyerni, ismereteit vizsgálat által igazolja, ezen vizsgálatok laza kezelése által az állam megfosztatik azon egyedüli biztosítéktól, miszerint az említett szakpályákra csak olyanok lépjenek, kik a megkívántató ismeretekkel bírnak.

Midőn tehát a tan- s közügy érdekében az egyetem tanácsát felelősség terhe mellett felszólítom, hogy a vizsgálatok szabályszerű és -szigorú megtartása e felett őrkdjék, egyzersmind utasítom, hogy ezen rendeletemet a vizsgálati bizottmány valamennyi tagjával közölje, kötelezván őket, hogy a vizsgálatoknál minden részrehajlás nélkül szigorúan járjanak el, és csak azoknak szavazzák meg a képesítést, kik a vizsgálat követelményeinek minden tekintetben megfeleltek.

Budapest, 1873. október 5-én.

TREFORT ÁGOSTON, s. k.

15,545. szám.

A pesti m. kir. tudomány egyetem orvoskari tanártestülete által bemutatott új szigorlati rend tervezetét az egyetemi tanács f. évi 1266 sz. a. kelt fölterjesztése folytán tudomásúl

vevén, azon javaslatát, hogy az eddigi különféle fokozatok megszüntetése mellett egy orvostudori fok és oklevél állíttassék ki, valamint hogy a szigorlatok lehetőleg gyakorlatiak is legyenek s némelyek közülök már a tanfolyam ideje alatt megtartassanak, egyelőre elvileg jóváhagytam.

Azonban addig is, míg az új szigorlati rend szabályszerűen megállapíthatnák és közzététethetnék, annak mielőbbi életbeléptetése s az illetők tájékozása végett kijelentem, hogy az már a f. 1873/4. tanévvel az orvosi pályára lépő hallgatókra nézve teljesen érvényes leend.

Ennélfogva felhívom az egyetem tanácsát, hogy erről az illető tanári testületet oly meghagyással értesítse, miszerint ezen körülményre a jelentkező hallgatókat figyelmeztesse s megfelelő úton és módon, nevezetesen azt tegye közzé, hogy a f. 1873/4. tanévvel az orvosi pályára lépő növendékek a tervezett orvosi szigorlatokhoz megkívántató elővizsgálatokat az állattanból, ásványtanból és növénytanból, az orvoskari dekán és az illető tudományok tanárai előtt már a második félév befejezése után fogják tehetni, tartozván e végett kimutatni az egyetemre fölvételének alapjául szolgáló érettségi bizonyítványt, vagy ha külföldiek, azon okmányt, melynek alapján mint rendes orvostanhallgatók egyetemre fölvételtek, továbbá hogy valamely egyetemen fent kitett minőségben már egy évet töltöttek.

A szigorlati rend tervezetét másolatban ide zárván, egyúttal arra is hívom fel az orvoskari tanártestületet, hogy e tárgyban nézetét és különösen a helyi viszonyok folytán netalán czélszerűnek mutatkozó kívánságait mielőbb terjessze fel.

Budapest, 1873. évi október 5-én.

TREFORT s. k.

402 - 1872/3. sz.

SZIGORLATI REND

a magyar szent korona országainak egyetemlein orvostudori czim és ezzel járó jogok szerzése ügyében.

1. §. A magyar szent korona országainak egyetemlein az orvostudori czim és ezzel járó jogok elnyerésére a természet-

rajzi szakokból szigorlati elővizsga, míg az orvosi tudományok és műveletekből szigorlatok (rigorosum) sikeres letévése kívántatik.

2. §. A szigorlati elővizsgák tárgyai: az állattan, ásványtan és növénytan.

3. §. Az orvosi szigorlatok tárgyai és csoportosítása a következő:

I. szigorlat.

A) Gyakorlatilag:

boncztan $\frac{1}{4}$ órán át	}	mindegyik külön-külön.
élettan $\frac{1}{4}$ órán át		

B) Szóbelileg:

természettan $\frac{1}{4}$ órán át	}	együtt.
vegytan $\frac{1}{4}$ órán át		
boncztan $\frac{1}{4}$ órán át		
élettan $\frac{1}{4}$ órán át		

II. Szigorlat.

A) Gyakorlatilag:

kórboncztan $\frac{1}{4}$ órán át	}	mindegyik külön-külön.
gyógyszertan $\frac{1}{4}$ órán át		
belgyógyászat $\frac{1}{4}$ órán át		

B) Szóbelileg:

kórboncztan $\frac{1}{4}$ órán át	}	együtt.
általános kórtan $\frac{1}{4}$ órán át		
gyógyszertan $\frac{1}{4}$ órán át		
belgyógyászat $\frac{1}{4}$ órán át		

III. Szigorlat

A) Gyakorlatilag betegágynál:

sebészet $\frac{1}{4}$ órán át	}	mindegyik külön-külön.
szemészet $\frac{1}{4}$ órán át		
szülészet (egyszersmind bábón) $\frac{1}{4}$ órán át.		

B) Szóbelileg:

sebészet $\frac{1}{4}$ órán át	}	együtt.
szemészet $\frac{1}{4}$ órán át		
szülészet $\frac{1}{4}$ órán át		

C) Műtételi technikából:

sebészet	1/4 óra	} együtt.
szemészet	» »	
sebészeti eszköz és köttan	» »	

IV. Szigorlat.

A) Gyakorlatilag:

törvényszéki orvostan 1/4 órán át.

B) Szóbelileg:

törvényszéki orvostan	1/4 órán át	} együtt.
orvosi rendészet	1/4 órán át	

4. §. A jelöltnek, hogy szigorlati elővizsgára bocsáttassék, az orvoskari dekánnál időhatározásért jelentkezéskor be kell mutatnia:

a) hogy valamely egyetemen mint bekebelezett rendes orvostan-hallgató már egy évet töltött;

b) az egyetemre fölvételének alapjául szolgáló érettségi bizonyítványt, és

c) ha külföldi, azon okmányt, melynek alapján mint rendes orvostan hallgató egyetemre felvétetett.

5. §. A jelöltnek belátására bíztatik, hogy milyen sorrendben akarja ezen szigorlati elővizsgákat tenni.

6. §. A szigorlati elővizsgára jelentkezőnek időt az orvoskari dekán határoz. Az ő vezetése és felügyelete alatt s lehetőségig az ő jelenlétében ejtetnek meg a vizsgálatok. Vizsgálók az illető szakma rendes tanárai. A felügyelő dekán és a vizsgáló tanárok akadályoztatása esetében a helyettesítés e rendszabály 15. §. szerint történik.

7. §. A vizsgálat végződése után annak eredményét a vizsgáló kitűnő, elégséges vagy elégtelen jelzéssel külön jegyzőkönyvbe vezeti. Ezen jegyzőkönyv alapján jelölt számára az orvoskari dekán előnyomatoss íven szabályos bizonyítványt állít ki. Jegyzet vezetetik a vizsgáról jelöltnek leczke-könyvében is

8. §. A jelöltnek, hogy az I. orvosi szigorlatra bocsáttassék, az orvoskari dekánnál időhatározásért jelentkezésekor a következő okmányokat kell tennie:

a) keresztlevelet, vagy születési levelet;

b) érettségi bizonyítványát, vagy ha külföldi, azon

okmányt, melynek alapján egyetemre rendes orvostanhallgatókép felvétetett;

e) bizonyítványt arról, hogy mint rendes orvoskari hallgató orvostani előadásokra négy féléven át járt, nemkülönben, hogy az emberboncztant, továbbá az ép élettant, természettant és a vegytant egyenkint két féléven át hallgatta a gyakorlati bonczttannal pedig féléven át foglalkozott;

d) bizonyítványait arról, hogy a természettudományi elővizsgákat a magyar szent korona alatti egyetemek valamelyikén sikeresen letette.

9. §. A jelöltnek, hogy II. orvosi szigorlatra bocsáttassék az orvoskari dekánnál időhatározásért jelentkezésekor:

a) be kell mutatnia, hogy első orvosi szigorlatát azon egyetemen sikeresen letette;

b) le kell tennie egyetemi bizonyítványát arról, hogy mint orvostani rendes hallgató 10 féléven át járta az orvoskari előadásokat, még pedig: az általános kórtant egy féléven, a gyógyszertert két féléven, a sebészeti eszköztant; köttant és az elemi műtéttant egy féléven, a törvényszéki orvostant és orvosi rendészetet egy-egy féléven, a kórboncztant két féléven, a belkórodát négy féléven, a sebészeti kórodát négy féléven, a szemészeti és szülészeti kórodát pedig legalább egy-egy féléven át hallgatta.

10. §. A III-ik, úgyszinte a IV. orvosi szigorlatra jelentkezéskor az orvoskari dekánnál jelöltnek be kell mutatnia még, hogy a megelőző orvosi szigorlatokat sikeresen letette.

11. §. Mind a természettudományi elővizsgák, mind az összes orvosi szigorlatok nyilvánosak. Az elnöknek jogában áll a nyilvánosságot az orvosi közönségre szorítani.

12. §. Mindezen orvosi szigorlatok ugyanazon egyetemen teendők le. Csak rendkívüli indokok alapján s a tanártestületek meghallgatása után bocsáttathatik jelölt a közoktatásügyér engedélyével más egyetemre, mint hol előbbi szigorlatát sikeresen letette. Az ismétlések mindig csak ugyanazon egyetemen foganatosíthatók.

13. A szigorlatok bizottság előtt ejtetnek meg. A bizottságok elnökből, vizsgálóból, illetőleg vizsgálókból állanak.

14. §. Minden vizsgáló bizottságnak elnöke az orvoskari dekán, akadályoztatása esetén a volt dekán (prodekán). Sok

szigorlat esetén a rendes tanárok közül a tanártestület által évenként dekán-választáskor választandó szigorlati elnök helyettesek. A bizottság elnökének joga van egy vagy több tárgyból is vizsgálni, de nem kötelessége. Ugyanazon szigorlat-beli rendes vizsgáló ott elnök nem lehet.

15. §. Rendes vizsgálók a szigorlatokon a vizsgálandó szakmák rendes tanárai. A rendes tanár meg nem jelenése esetén a szakmájához legközelebb álló tanár helyettesíti őt a vizsgálatban. Ha egy szakmából több rendes tanár van, ezek felváltva működnek rendes vizsgálókként. A rendes tanszékeknek helyettessel betöltése idején a helyettes vizsgál. A díjak a tényleges vizsgálót illetik.

16. §. Ha a rendes vizsgáló bármi okból huzamosabban nem végezhetné a vizsgálásokat, a közoktatásügyér félév tartamára helyettes vizsgálót nevez. E kinevezés a tanártestület előterjesztése alapján történik a légrokonabb szakmák tanáraiból.

17. §. Minden szigorlat az elnök jelenlétében ejtetik meg. Midőn lehetséges, egyszerre több jelölt is vétethetik vizsgálat alá.

18. §. Minden egyes szigorlati vizsgálat bevégeztével az eredmény kitűnő, elégséges, vagy elégtelen jelzéssel a vizsgáló által külön jegyzőkönyvbe vezetetik.

19. §. Ha a jelölt csak egy vizsgálótól is elégtelen jelzést kapott, az elégtelen eredménnyel vizsgált tárgyból két hó múlva ismétlésre bocsátható. Ismétléskor elégtelenség esetén attól csak négy hó múlva bocsáttathatik másodszor a vizsga ismétlésére. A vizsga harmadik ismétlésének módozata a 22. §-ban található. Minden ismétlés a vizsgálati bizottság elnökének jelenlétében ejtetik meg.

20. §. Ha jelölt több vizsgálótól nyert elégtelen jelzést, csak hat hómulva bocsáttathatik egész vizsgája ismétlésére. Ez ismétlésnél azonban, ha csak egy vizsgálótól kap is elégtelen jelzést, csak új hat hó múlva bocsáttathatik egész vizsgája ismétlésére.

21. §. Ha a jelölt minden vizsgálótól kitűnő vagy legalább is elégséges jelt nyert, együttes vizsgája sikeresnek tekintendő. A vizsgálati elnök, közvetlen a vizsga bevégezése után ezen egész vizsgát jellemző jelt állapít meg az egyes jelzések többségéből. Oly esetben, midőn a kedvezőbb jelzések egyenlő számúak a kevésbé kedvezőkkel, a kevésbé kedvező jelzést

nyeri az összvizsga. Ez eredmény azonnal jegyzőkönyvbe vétetik s a jelöltnek nyilvánosan tudtára adatik.

22. §. Minden harmadik ismétlésre a jelölt a tanártestület engedélyével és egyedül a vizsgálati tárgyak újra hallgatása után bocsáttathatik, minek időtartamát szinte a tanártestület határozza meg.

23. §. A szigorlati elővizsgák s a szigorlatokra és felavatóására jelentkezésnél illetéket fizet a jelölt. És pedig az elővizsgálati egyes szakokért 7 frtot, melyből 5 frt a vizsgálóé, 2 frt az elnöké.

Minden orvosi szigorlatért úgy a vizsgálóknak, mint az elnöknek egyenkint 5 frt fizettetik, minél fogva:

I. Orvosi szigorlat.

A) Gyakorlati rész.

2 vizsgáló + elnök $3 \times 5 = 15$ frt.

B) Szóbeli rész.

4 vizsgáló + elnök $5 \times 5 = 25$ frt = 40 frt.

II. orvosi szigorlat.

A) Gyakorlati rész.

3 vizsgáló + elnök $4 \times 5 = 20$ frt.

B) Szóbeli rész.

4 vizsgáló + elnök $5 \times 5 = 25$ frt = 45 frt.

III. Orvosi szigorlat.

A) Gyakorlati rész, betegágnál.

3 vizsgáló + elnök $4 \times 5 = 20$ frt

B) Szóbeli rész.

3 vizsgáló + elnök $4 \times 5 = 20$ frt.

C) Műtételi technikai rész.

3 vizsgáló + elnök $4 \times 5 = 20$ frt = 60 frt.

IV. Orvosi szigorlat.

A) Gyakorlati rész.

1 vizsgáló + elnök $2 \times 5 = 10$ frt.

B) Szóbeli rész.

1 vizsgáló + elnök $2 \times 5 = 10$ frt = 20 frt.

Felavató.

Rector 6 frt.

4 kari dekán $4 \times 3 = 12$ »

Promotor 3 »

Pedellus 3 »

Oklevél kiállítása	10	frt.
Kari pénztár	30	»
Kari jegyző	10	» = 74
Három elővizsgálat	7	frtjával = 21
		<u>260</u> frt.

Úgy az elővizsgáknál, mint a szigorlatoknál ismétlés esetén a rendes vizsgálati, illetőleg szigorlati díj fele fizettetik.

24. §. Ezen szigorlati rend 1873–74. tanév kezdetével lép életbe. Egész terjedelmében kötelező azokra, kik az 1872/3. tanévvel második félévüket végzik, kik pedig e tanévvel 4-ik félévüket végzik, azoknak tetszésére hagyatik szigorlataikat ezen vagy a régi rend szerint tehetni.

Kik az 1872/3. tanévvel magasabb éveiket végezték, tehetik szigorlataikat ezen rend szerint is, csakhogy ők úgy az elővizsgára, mint a szigorlatokra csak a 10-ik félév végzése után bocsáttatnak.

Mindazok, kik ezen szigorlati rend kihirdetésekor már 1-ső félévüket végezték, fölmentetnek a természettan vizsgálása s az ez után járó illetmények fizetése alól.

Budapest, 1873. május 27-én. Az orvoskari tanártestületnek a szigorlati ügyben tartott rendkívüli üléséből. Rupp N. János m. k. e-i dekán, Balogh e-i jegyző.

1532. eln. sz.

A német államok és az osztrák-magyar monarchia között 1872. évben létrejött s f. évi november hó 1-től kezdve életbe lépő posta-szerződés értelmében csak az uralkodóházak tagjainak egymás közötti, és a posta- s távirdai ügyekben váltott levelezések bérmentesek; míg minden eddig fennállott postabérmentességi csereviszony, nevezetesen az is, mely az állami és egyéb hivatalos közegek között gyakorlatban volt, ezentúl megszüntetettnek tekintendő.

Miről az egyetem tanácsát tudomás és további értesítés czéljából ezennel tudósítom.

Budapesten, 1873. évi október hó 5-én.

TREFORT ÁGOSTON s. k.

19,730. száma.

A pesti és kolozsvári tudomány egyetem sebészi kórodáinál fennálló műtőintézetek idezárt szabályzatát az egyetemi tanácsnak azon felhívással küldöm, hogy azt az orvos-tanári testületnek miheztartás végett adja ki.

Budapest, 1873. évi október 6-án.

TREFORT S. K.

19,730—873. számhoz.

A pesti és kolozsvári m. kir. tudomány-egyetemek sebészi kórodáin fennálló műtőintézetek

S Z A B Á L Y Z A T A.

1. §. A műtő-intézetek célja: orvosoknak, kik már tanidejük alatt a sebészet iránti hajlamuknak szorgalom, kiválóbb képességeknek tanulmányaik sikeres volta által bizonyosságát adták, módot nyújtani arra, hogy a sebészet tudományában és sebészi műtevésben magukat alaposan kiképezzék.

2. §. A műtőintézetek főnökei a kórodai sebészet tanárai, kik a növendékek tudományos sebészi tanulmányait, s műtéti és sebész-boncztani gyakorlatait vezetik, a műtételek végrehajtásában nekik útmutatást adnak, s általában oda működnek, hogy az intézet célja eléressék.

3. §. A műtő-növendékek rendesek és rendkívüliek.

Rendes növendékek azok, kik ilyenekül ösztöndíj élvezete mellett megválasztatnak.

Rendkívüli növendékek azok, kik ösztöndíj nélkül az intézetbe fölvetetnek.

4. §. A műtő-növendéki állomásra minden magyar állami illetőségű orvostudor pályázhat, ki a magyar államban érvényes oklevéllel bír, a szigorlatokat jó sikerrel tette le, vagy egyébként a sebészi szakmára való előkészültségének és képességének jeles bizonyosságait adta.

5. §. A pályázat ideje június hó 1-től 15-ig tart, midőn az illetők orvostudori oklevelök s a fenn kitett kivánalmakra vonatkozó egyéb bizonyítványok melléklése mellett az orvosi kar dekánjánál jelentkezni tartoznak.

6. §. A pályázók június hó 15-ig és július hó 1-ső napja közt a dekán és az intézeti tanár által közösen meghatározott

időben, lehetőleg a dekán elnöklete mellett az intézeti főnök s a sebészetnek egy másik tanára, esetleg e helyett a személyzet tanára előtt a sebészi boncztanból vizsgát tesznek és hullán műtételt végeznek, mely vizsgálatnak eredménye a többi adatokkal a tanár javaslatának alapját képezi.

7. §. A növendékek az intézeti igazgató tanár (esetleg igazgató tanárok) javaslata alapján az orvosi tanártestület által megválasztatnak, s a közoktatási ministeriumnak jóváhagyás végett fölterjesztetnek.

8. §. Az állomások egy évre töltenek be, azonban az alkalmazás az intézeti főnök javaslata folytán két, sőt jeles előmenetelnél három évre is meghosszabbítható.

9. §. Az első meghosszabbításra nézve a tanártestület véglegesen határoz s az iránti határozatát ösztöndíj utalványozása végett följelenti.

A második meghosszabbítás iránti javaslat jóváhagyás végett a ministerium elé terjesztetik.

A felterjesztés mind a két esetben legalább egy hónappal a tanév vége előtt leendő meg.

10. §. Ha az intézet főnöke valamely növendék meghosszabbítás iránti kérelmét teljesítendőnek nem találná, az iránt a tanári testületnél javaslatot tesz, mely a felett határoz és határozatát jóváhagyás végett a ministeriumhoz terjeszti fel.

11. §. A műtőnövendékek kötelesek a kórodai sebészi előadásoknál és műtéti gyakorlatoknál jelen lenni, a műtételeknél segédkezet nyújtani, az általuk műtött betegeket gyógykezeleni, a sebészi boncztanban és műtétekben magukat gyakorolni, a járó és fekvő betegeken vizsgálatokat tenni, a kórodai tanulmányok és tapasztalatok összeállításánál közreműködni s általán a tanár rendeleteihez magukat tartani.

Ki a neki nyújtott alkalmat nem használná fel, vagy magaviseletével az intézeti rendet zavarná, társai buzgalmát zsbibasztaná, az intézet főnökének indokolt előterjesztése alapján tanártestületi határozattal időközben is elbocsátható. Ez esetben bizonyítványra igényt nem tarthat.

Ösztöndíjas növendék elbocsátása esetén a ministeriumhoz indokolt jelentés terjesztendő fel.

12. §. A műtőnövendékek azon kóroda tanársegédének, melyen alkalmazva vannak, szolgálati tárgyokban alárendelvék.

13. §. A mütőintézetbe, tekintettel czéljára s főleg a rendelkezésre álló tananyagra a pesti egyetemi sebészi kórodára egyelőre rendesen nyolcz, a kolozsvári sebészi kórodára pedig négy növendék vehető fel.

14. §. A növendékek működésüket október hó 1-vel kezdik meg.

15. §. Az ösztöndíjas növendékek a tanfolyami szünnapok alatt is kötelesek szolgálni és csak a főnök engedelmével távozhatnak el.

16. §. A mütőnövendékek minden tanév utolsó két hónapja alatt a dekán jelenlétében s a szakrokon tanárok meghívása mellett egy kóreset nyilvános szóbeli tárgyalása és műtevésével mutatják be szerzett képességüket.

Ezen vizsgálat sikere újra kineveztetésük egyik alapját képezi.

17. §. Az ösztöndíjak utólagos havi részletekben kellő bélyeggel ellátott és az intézeti főnök által láttamozott nyugtára fizettetnek ki.

18. §. A mütőintézeti növendékek a tanév, illetőleg a tanévek végével nem láttatnak el különös oklevéllel, hanem az intézeti főnök által kiállított és az orvoskari dekán által láttamozott bizonyítvánnyal.

33,672. sz.

Az egyetem tanácsának 269. sz. a. kelt fölterjesztése alapján dr. Aue Arthur János cs. kir. kapitánynak a göttingai egyetemtől nyert tudori oklevelének ezen egyetem által elhatározott nostrificatióját ezennel jóváhagyom.

Miről a tud.-egyetem tanácsát az irományok visszazárása mellett azzal értesítem, hogy jövőre a felmerülendő nostrificatiók alkalmával ezen egyetem kimerítő és alapos javaslatot terjeszsen fel hozzám, melyben a nostrificálásokat és nostrificálandó tudori avatási értekezésének méltatása s azon körülmény is ki legyen emelve ha az illető a külföldi egyetemen csak értekezéssel s a szükséges szóbeli vizsgák mellőzésével avattatott-e tudorrá?

Budapest, 1873. évi december 18-án.

Minister úr meghagyásából:

TANÁRKY GEDEON S. K.
államtitkár.

31,784. sz.

A tud.-egyetemi tanács 176. sz. a. kelt felterjesztésében Mosel Antal ottani bányatanácsosnak a rostocki egyetemen nyert diplomája nostrificálására tett ajánlatát nem indokolván tüzetesen, s jelesül nem mutatván ki, ha nevezett Mosel Antal bányatanácsos csak egyszerű értekezéssel vagy megelőző szóbeli vizsgával nyerte el a rostocki tudori diplomát, s ha csatolt értekezésén kívül vannak-e más irodalmi munkái is? az ügyiratokat azzal küldöm vissza, hogy ezen hiányokat pótolja s tegyen e tárgyban tüzetesebb jelentést.

A mi felterjesztésének a nostrificálás költségeinek megállapítására, vonatkozó részét illeti, a tud. egyetemi tanács által tett javaslatot nem erősítem meg, s oda utasítom a tud. egyet. tanácsot, hogy e részben tartsa magát szigorúan a budapesti egyetemnél fennálló szabályokhoz.

Budapest, 1873. évi december hó 18-án.

Minister úr meghagyásából.

TANÁRKY GEDEON S. K.
államtitkár.

1807. eln. sz.

A katonai szolgálatra behívott m. kir. államtisztviselők hivatalos viszonyának rendezése tárgyában, közös megállapodás útján a következő szabályzat jött létre; u. m.:

1. A három, s esetleg egy évi tényleges katonai szolgálatra behívott államtisztviselők, tartalékba leendő áthelyeztetésük avagy bizonytalan időre szabadságoltatásuk idejéig is, az illető hivatali létszámban megtartatnak.

2. Az ily tisztviselők behívásuknak igazolt keltétől számítva, tetteges katonai szolgálatuk tartamára szabadságoltatnak.

3. A beszólított tisztviselők a hivatalból tetteges bekövetkezett eltávozás napjától számítandó 3 havi szabályszerű fizetés fölvételére vannak jogosítva, — de tetteges szolgálat alatt tisztii illetményeik élvezetét elvesztik

4. Oly egy évi önkéntesek, kik tetteges katonai szolgálatuk mellett, tisztviselői kötelességüket is teljesítik, illetményeik folytonos élvezetében meghagyatnak.

5. Az államtisztviselői teendőket nem teljesíthető önkéntesek, és besorozott egyének tetteles szolgálatok ideje alatt fizetés, vagy rangbeli előléptetésre igényt nem tarthatnak, — azonban a tartalékba áthelyeztetésük alkalmával hivatalos állomásukra ismét visszatérhetnek.

6. Nyugdíjaztatás esetében a tetteles katonai szolgálatban eltöltött idő érdekeltek javára beszámíttatik.

7. Tartoznak azonban az illetők tartalékba lett áthelyeztetésük esetleg határozatlan időre szabadságoltatásuk alkalmával magukat illetékes hatóságuknál jelenteni, — s előbbi állomásuk elfoglalása iránti szándékukat szóval nyilvánítani, ellenkező esetben három hónapi indokolatlan késedelem miatt, mind a további alkalmaztatásra, mind a fentebbi beszámításra vonatkozó igény elenyészik.

8. Mozgósítás esetében behívott tartalékos minőségű államhivatalnokok tetteles szolgálati idejére nézve is a fentebbi szabályok érvényesek.

E szabályzatot a m. kir. honvédelmi minister úrnak f. évi november 18-án 41403. sz. a. kelt átirata értelmében Nagyságoddal tudomás és illetőleg további értesítés végett ezennel közlöm.

Budapesten, 1873. évi december 8-án.

TREFORT ÁGOSTON S. K.

34195. sz.

A mennyiség és természettudományi karnak a tudori felavatási módozatok és az oklevél szövege megállapítási ügyében tett s 291. számmal felterjesztett javaslataira vonatkozólag további eljárás végett arról értesítem az egyetemi tanácsot, hogy miután a törvényhozás a kolozsvári egyetemnek szervezését a pesti egyetem mintájára rendelte el, s a tudori szigorlatok szabályozása különben is küszöbön állt fenirt kar, mind a tudori felavatási módozatok, mind az oklevél szövegének kiállítása körül tartsa magát a budapesti egyetemen fennálló gyakorlathoz.

Budapest, 1873. évi december hó 24-én.

Minister úr meghagyásából:

TANÁRKY GEDEON S. K.
államtitkár.

31,072. sz.

Tekintve a magyar közjognak nemcsak a tudományos, hanem a gyakorlati életre is kiható fontosságát ezennel elrendelem, hogy a magyar közjog a tervezetben levő új szigorlati rendtartás megállapítása előtt a jogtörténelmi tanszakukból való szigorlat egyik önálló tárgyává e folyó tanévtől kezdve felvéssék.

Miről az egyetemi tanácsot múlt tanévi 991. sz. a. kelt fölterjesztése folytán további eljárás végett értesítem.

Budapesten, 1874. évi január 14-én.

TREFORT S. K.

3055. sz.

Hogy a tanulási és tanítási szabadság elvére fektetett, jelenleg fennálló tanulmányi rendszer egyrészt azon magasabb feladatának teljesebben megfeleljen, hogy szakszerű és alapos jog- vagy államtudományi, vagy mindkétrendű képzettség közvetítésére olyformán szolgáljon, miszerint az elsajátított szakkészültség a mai kor követelményeinek és a gyakorlati élet igényeinek magasabb színvonalán álljon, s hogy más részt az akadémiai szabadsággal oly visszaélés lábra ne kaphasson, mely közvetlenül ugyan a tanuló ifjúság saját kárára, közvetve azonban a társadalom és a haza hátrányára üt ki, addig is, míg az egyetem reformügyében országos törvény fog intézkedni, a fennálló államvizsgálati rendszerre és azzal összefüggésben levő tanfegyelmi szabályzatokra nézve következő intézkedések léptetnek életbe:

I. Az államvizsgálatokról.

1. Az eddigi fennálló jogtörténelmi államvizsgálat helyébe két külön alapvizsga lép.

2. Az első alapvizsga tárgyai: az egyetemes európai jogtörténet, különös tekintettel a magyar jogtörténelemre, mint nemzeti jogtudományunk feladatánál fogva a jogtörténelemnek hazánkban megkívántató alakzata; továbbá a római jog, mint legfőbb európai anyajog, és sajátzerű fejlődése szerint a jogbölcséleti és jogtörténelmi iránynak összefoglalója.

3. Ezen vizsga a jogtani folyam első évének július második felében letehető, de a reákövetkező második tanév október vagy márczius havában okvetlenül leteendő, különben a negyedik félév és az ezentúl annak sikeres kiállása nélkül eltöltendő tanidő a rendes quadrienniumba be nem számítható.

4. A második alapvizsga tárgyai: a jogbölcselet, a magyar közjog és a nemzetgazdaságtan, mint az államtudományi szak-képzettség alaptanszakai.

5. E vizsga a jogtani folyam második évének végén július hó második felében letehető, de a következő harmadik tanév október vagy márczius havában okvetlenül leteendő, minthogy különben a hatodik félév és az ezentúl a vizsga kiállása nélkül eltöltendő egyetemi idő a rendes quadrienniumba be nem számítható.

6. A két alapvizsgán kívül van még az egyetem keblén belül tartandó két elméleti államvizsgálat, t. i. az egyik a jogtudományi, a másik az államtudományi államvizsgálat, a joghallgató tetszésére hagyatván, hogy az egyik, vagy másiknak vagy mindkettőnek kívánja-e magát alávetni, de arra csak úgy bocsátható, ha a fentemlített két alapvizsgát jó sikerrel kiállotta.

7. A jogtudományi államvizsgálatnak tárgyai: a magyar magánjog, kapcsolatban az osztrák joggal, a mennyiben a magyar birodalom területén gyakorlati jelentőséggel bír, és tekintettel a házasságjog kánonjogi elveire; a polgári törvénykezés; a büntető jog és eljárás; a kereskedelmi és váltójog.

8. Az államtudományi államvizsgálatnak tárgyai: a politika (alkotmány- és a kormányzati politika) a pénzügytudomány; a magyar állam statisztikája, tekintettel Ausztriára: a magyar közigazgatási jog és a magyar pénzügyi jog elvei és főbb intézményei; végre az egyházjog, mint az egyházak alkotmány- és közigazgatásának joga.

9. E két államvizsgálatnak egyike a harmadik tanév végén július második felében vagy ezentúl bármikor tehető le; ki pedig mindkettőt kívánja letenni, a másokra csak a 8-ik félév utolsó hat hetében bocsátható.

10. Az alap úgy mint az államvizsgákra való bocsáthatás egyik további kelléke, hogy az illető mindazon tantárgyak iránt, melyek a kérdéses vizsgálaton, mint külön vizsgálati

tárgyak képviselvék, legalább egy félévi főcollegium hallgatása által magát igazolja.

11. A két alapvizsgára a bizottságot maga a jog- és államtudományi kar évenként alakítja a rendes, a rendkívüli és azon ténylegesen működő magántanárok közül, kik az abban képviselt valamelyik tanszakot tanítják vagy tanították; elnöke a rendes szaktanárok egyike, felváltva a senium szerinti évenkénti turnusban; az egyes vizsgaesetekre kirendelendő külön bizottság három tagból áll, kik közül az első alapvizsgán csak ketten vizsgálnak.

12. A két államvizsgálatra a bizottság szintén évenként alakul, a rendes, rendkívüli tanárok és azon tényleg működő magántanárokból, kik az abban képviselt valamelyik szakot tanították, vagy tanítják, meg azon szakférfiakból, kik a tanártestület javaslatára a vizsgálói bizottság egy-egy tanévre való elvállalására a közoktatási m. kir. minister által felkéretnek; mi iránt a fölterjesztés mindig a megelőző tanév vége előtt a ministerhez intézendő. Az elnökség a rendes tanárok közt évi turnusban a senium szerint változik; a minden egyes esetben kiindítandó négy tagú külön vizsgáló bizottság akkép alakítandó, hogy a tanárok az abban résztvevő kültagok irányában számbeli többségben legyenek.

13. A bejelentés minden vizsgára a kari dekánnál történik, ki az arra szükséges kellékeket megvizsgálja, s elfogadás esetében a jelentkezőt arról az illető bizottmány időszerinti elnökének megjelölése mellett végzésileg értesíti, ha pedig a vizsgára való bocsáthatás nehézségbe ütközik, az ügyet a kar elhatározása alá vonja.

14. A vizsgára való bocsáttatást tartalmazó végzéssel a jelölt a bizottság időszerinti elnökéhez fordul, ki a vizsgálati napot s órát kitűzi, a vizsgálatról indokolatlan elmaradás esetében, mi felett a bizottság határoz, az illető ugyanazon félévben, ismétlés esetében pedig azon egész tanév folyama alatt ama vizsgára nem bocsátható.

15. Ugyanazon egy külön vizsgáló bizottság előtt egyszerre a vizsga nem folyhat többel, mint legfeljebb hárommal, és annyi idő engedendő, hogy a jelöltnek minden egyes vizsgatárgyból való készütsége alaposan megitélhető legyen.

16. A vizsgálati eredmény felett a bizottsági tagok szava-

zattöbbséggel határoznak, egyenlő szavazatoknál döntő azoknak véleménye kiknek részén az elnök áll.

17. Az eredmény egyszerű képesítéssel vagy nem képesítéssel jelöltetik meg, kitüntetéssel csak akkor, ha a vizsga minden tantárgyból kitűnő eredménynyel folyt le.

18. Visszautasítás esetében a két alapvizsgálatnál az illető bizottság határozza meg, vajjon az október, márczius, vagy július hóban ismételhető-e; a két államvizsgálatnál ellenben két hónap lefolyása előtt nem lehet helye az ismétlésnek.

19. Ha a jelölt feleletei csak egy tantárgyból nem ütik meg a mértéket, abból pótvizsgára utasítható és annak sikerétől függeszthető fel az egész vizsgálatnak eredménye, efféle pótvizsga a két alapvizsgára nézve, ha a felfüggesztés július vagy október terminusban történt, december 15-től egész karácsonyig, ha pedig márczius határidőben volt a felfüggesztés, a reá következő május hó 1-től egész 15-ig leteendő; a két államvizsgánál a bizottság szabja meg a pótvizsgára való határidő minimumát.

20. Feltűnő gyengeség vagy visszavetés folytán ismételt vizsgánál tapasztalt újabb készületlenség esetére a bizottság hosszabb határidőt is szabhat, mely előtt a jelölt ismétlésre nem bocsátható.

21. A vizsgálati eredmény a két alapvizsgánál csak a jelöltnek leczkekönyvébe jegyeztetik be; a két államvizsgálatnál erről külön bizonyítvány állíttatik ki, de a leczkekönyvbe való beiktatás elmarad.

22. Minden tanév vége felé a vizsgálati bizottságok összes tagjai a jogkari dékán által külön értekezletre hivandók egybe, hogy a vizsgálatok folyama alatt szerzett tapasztalatok és azok folytán felmerülő kivánalmak iránt eszmecsere indítasék; ezen tanácskozmány megállapodásai a dékán által még a tanév bevégezése előtt a jogi kar elé hozandók, mely azokat, ha maga részéről is helyeseknek találja, a ministerium elé terjeszti, egyuttal a 12. pont értelmében a tanári kar keblén kívül a jövő tanévre meghivandó biztosokat javaslatba hozza.

II. Általános határozatok.

23. Azon intézkedés, mely jelenleg is fennáll, hogy t. i. valamely félév beszámíthatására megkivántatik, miszerint hetenként

legalább 20 óra kimutatassék, ezentul is fenntartatik, azon módosítással, hogy ez a negyedik és nyolczadik félévre is föltétlenül áll, és azon hozzáadással, hogy ezen hetenkénti 20 órába az élő nyelveken kívül minden, bármely tanulmányi szakban hallgatott tanórák beszámítandók.

24. Hogy valaki pályavégzettjoghallgatónak tekinthessék, és végbizonyítvánnyal elláttathassék, nyolcz teljesen beszámítható félévet kell kimutatnia, és hogy ez idő alatt mindazon tantárgyakból, melyek úgy a két alapvizsgán, mint mindkét államvizsgálaton mint külön vizsgálati tárgyak szerepelnek, legalább egy félévi főcollegiumot hallgatott legyen.

25. Főcollegiumnak csak az tekinthető, mely legalább hetenkénti 5 órában tartatik.

26. Azonkívül kell, hogy minden joghallgató jogi tanfolyama alatt a bölcsészeti karnál két félévi collegiumot hallgasson, egy bölcsészeti és egy történelmi, mely mindegyik legalább hetenkénti 4 órából álló legyen.

III. A jogszigorlatokról.

27. A jog- és államtudományi szigorlatok kétrendű intézvény értelmében t. i. a kánonjog iránt az előtt a keresztény és nem keresztény jelölt közt fennállott különbség megszüntetésével és a magyar közjognak a jogtörténelmi szigorlat tárgyai közé felvételével, a törvény végleges intézkedéseig jelenlegi szervezetükben fenntartatnak, csakhogy ezentúl teljes nyilvánosság mellett tartandók.

28. Az eddig divatozott vitatkozás megszüntettetik, az írásbeli dolgozat, illetőleg az inauguralis dissertatio tudományos szerkezetére nagyobb súly fektetendő, és az nem ütven meg a mértéket, annyiszor mennyiszor visszaútasítandó, és a szigorló csak úgy, ha ennek is teljesen megfelelt, a felavatásra bocsátandó; a vitatkozásért járó jelenlegi díjilletmény a bíráló tiszttel járó működés fejében a kar rendes tanárai közt osztatik fel.

IV. Átmeneti intézkedések.

29. A fennebbi szakaszokban foglalt vizsgálati és tanrendszerei módosítatok a jogtani pályán tényleg levő ez idei joghallgatókra is teljes mértékben nyerne alkalmazást, de következő módosításokkal:

a) az idei első évi joghallgatók mindenben az új vizsgálati rendszer szerint rendezik be tanulmányaikat, csakhogy az első alapvizsgát nem ez évi július hóban, hanem jövő október vagy jövő márcziusban teszik le;

b) az idei másodévesek a jogtörténelmi államvizsgálatot az eddigi szerkezet szerint teszik le akár július, akár jövő október hóban, és akár a jog- akár az államtudományi államvizsgára határozhatják el magukat, az utóbbi esetben az egyházjog helyébe a nemzetgazdaságtan lép;

c) a harmad- és negyedévesek a jelen rendeletben nyújtott választási szabadsággal élve, tetszésük szerint akár a jogtudományi, akár az államtudományi vizsgálatot, akár mindkettőt tehetik le, csakhogy az államtudományi államvizsgánál reájok nézve az egyházjog helyébe a nemzetgazdaságtan lép.

30. Azon pályavégzett egyetemi joghallgatók, kik elméleti tanfolyamukat már előbb bevégezték, és sem a bírói, sem az államtudományi államvizsgálatot le nem tették, szintén ezen rendelet nyújtotta ama kedvezményben részesíttetnek, hogy akár a jogtudományi, akár az államtudományi államvizsgálatra magukat jelenthetik, ez utóbbi esetben reájok nézve is az egyházjog helyébe a nemzetgazdaságtan lép; a kik pedig a bírói államvizsgálatot letették, még ezen tanéven át, mely alatt az eddigi államtudományi államvizsgálati bizottság meghagyatik, ezen vizsgát letehetik, ezentúl e rendelethez alkalmazkodva, ha az államtudományi államvizsgálatot kívánják letenni, reájok nézve is az egyházjog helyébe a nemzetgazdaságtan lép.

31. Azokra nézve, kik valamely külföldi egyetemből átlépnek, a kari tanártestület esetről-esetre határozza meg, hogy miféle pótvizsgának kell magukat alávetniök.

32. A kir. jogakadémiákból a teljesen és szabályszerűen befejezett három évi tanfolyam után átlépő rendes nyilvános tanulók ezentúl csak egy egyetemi tanévnek szorgalmas látogatására köteleztetnek, melynek végén bármelyik államvizsgálatra vagy a szigorlatokra bocsáttatnak. Az akadémiai tanfolyam valamelyik évéből átlépők kötelesek egyetemi tanulmányaikat a dekán útmutatása szerint berendezni és az alapvizsgák egyike vagy másikának vagy mindkettejének magukat a szerint alávetni, amint azt a jogi- és államtudományi kari tanártestület esetről-esetre tüzetesen fogja megkivánni.

Miről az egyetem tanácsát további intézkedés végett oly felhívással értesítem, útasítsa a jog- és államtudományi kart, hogy ezen rendeletet azonnal tudassa a hallgatókkal, s a két alapvizsgára vonatkozó vizsgálati bizottságot haladék nélkül kebeléből alakítsa, a két államvizsgálatot illetőleg pedig azonnal hozzon alkalmas vizsgáló tagokat kinevezés végett javaslatba.

Budapest, 1874. évi február hó 5-én.

TREFORT ÁGOSTON, s. k.

41. szám.

Az egyetemi tanács 332. sz. a. kelt felterjesztése alapján s a felhozott indokok tekintetbe vételével megengedem, hogy a tudori diplomák kiállításai költségei fejében szedetni szokott díjak 15 frtra o. é. emeltessenek, s erről az egyetem tanácsát tudomás és alkalmazkodás végett értesítem.

Budapest, 1874. évi február 9-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
ministeri tanácsos.

2104. szám.

Folyó évi január 19-én 528 sz. a. kelt felterjesztése folytán további intézkedés végett tudósítom az egyetem tanácsát, miszerint megengedem, hogy azon intézkedés, mely szerint az egyetemi tanulmányi és fegyelmi rendnek 18. §-a a budapesti egyetemnek előterjesztése folytán akép módosított, »hogy a jogi karnál tandíjmentes hallgatók, kik a bölcsészeti karnál is magukat beiktatni kívánják, a tandíjmentesség tekintetében az utóbb nevezett karhoz külön folyamodni tartoznak«, az ottani egyetemnél is érvénybe lépjen.

A kérdéses ügyre vonatkozólag f. évi január 5. én 337. sz. a. tett előbbi felterjesztésére nézve pedig megjegyzem, hogy a hivatalos rendeletek úgy is mindig a megkívántató formában szoktak kiadatni, az 1873. évi decz. 19. 31074. sz. alatti kiadvány pedig sem rendeletet, sem útasítást nem foglalt magában az ottani egyetem számára, hanem egyszerű tudósít-

vány és figyelmeztetés volt a végből, hogy amaz, ezen a budapesti egyetemre nézve történt intézkedés felől értesítessék. és hogy így azon esetben, ha az említett intézkedést az ottani egyetemre nézve is megtéetni óhajtaná, ez ügyben azután külön felterjesztést tehessen.

Budapest, 1874. február hó 19-én.

TREFORT S. K.

3055. számhoz.

Folyó évi február 5-én 3055. sz. a. a tanulmányi vizsgálati rendszer újjá szervezése tárgyában kiadott szabályrendeletében a 11. §-ban tollhiba csúszván be, az az egyetemi tanács által ekép lesz kiigazítandó: a két alapvizsgának »elnöke a rendes szaktanárok egyike« helyett olyasandó: »elnöke a rendes tanárok egyike«, amint ezt a következő 12. §. is mutatja, mely az államvizsgálatokon való elnökösködékre nézve hasonló intézkedést foglal magában az államvizsgákra nézve, mely nem a szaktanári, hanem a tanári elnökséget állapítja meg, szükséges lévén, hogy e tekintetben mind az alap-, mind az államvizsgáknál egyenlő eljárás követtessék.

Budapest, 1874. évi február 21-én.

TREFORT S. K.

1255. szám.

Az országos kir. statisztikai hivatalnak f. évi január 8-án 147. sz. a kelt jelentése szerint a kolozsvári tud. egyetemről csak a jog- és államtudományi kar küldötte meg az 1873 évről szóló statisztikai kimutatást.

Felhivom az egyetemi tanácsot, intézkedjék, miszerint eme kimutatásokat a többi karok is haladéktalanul, jövőben pedig minden tanév végével közvetlenül az elől említett statisztikai hivatalhoz küldjék meg.

Budapesten, 1874. évi február 28-án.

Minister úr meghagyásából

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
ministeri tanácsos.

5643. szám.

Az egyetemi tanács 684 sz. a. kelt felterjesztésében felhozott indokai tekintetbe vételével megengedem, hogy ezen egyetemen az egyház jogtudori szigorlat a budapesti egyemen fennálló szabályzat értelmében tartassék meg, azonban azon eltéréssel, hogy a szintén öt tagból álló vizsgáló bizottság kizárólag a kar tagjaiból alakíttassék.

Budapest, 1874. évi márczius 6-án.

TREFORT S. K

23.562. szám.

Ő cs. és ap. kir. Felsége m. kir. Helytartótanácsának nevében. A m. kir. tud. egyetem akad. tanácsának.

Ő cs. és ap. kir. Felsége f. é. bőjtelő hó 23-án kelt legmagasabb elhatározásával a kánonjogtudori szigorlatoknak a pesti egyetemenél ismét életbeléptetését s ennek folytán a kánonjogtudori címnek adományozhatását legkegyelmesebben megengedni méltóztatván, az ekként ismét életbeléptetett kánonjogtudorság megszerzése iránti feltételek a következő rendszabályok által állapíttatnak meg, ugyanis:

a) A tudorjelölt, ki csak a nagyobb egyházi rendeket már felvette egyházi személy (clericus majorum ordinum) lehet, kimutatni tartozik, miszerint az érettségi vizsgát jó sikerrel letette, s a római s kánonjogbeli előadásokat annyi óraszám-ban hallgatta, a mennyiben ezen tantárgyakat az egyetemi joghallgatók hallgatni kötelesek, mely tekintetben az mi különbséget sem tesz, ha tudorjelölt az egyházjogi előadásokat akár a hittani, akár a jogi karnál hallgatta legyen.

b) A szigorlatok tárgyait képezik: a római jog, az egyházjog és az egyházi jog történelme.

c) A szigorlatok számát illetőleg két szigorlat, t. i. egy a római jogból, s egy az egyházjog s az egyházjog-történelemből s mindegyiknek 1½ órai tartama állapíttatik meg, az illetők szabad választására hagyatván a rend, melyben a szigorlatok egymásután következnek.

d) A vizsgáló bizottmány, melynek tagjai csak kath. férfiak lehetnek, a jogi kar dekánjának elnöklete alatt két vizsgálóból állíttatik össze, ezek egyike az esztergomi érsek által

rendeltetik, a másik pedig a vizsgálati tárgy és szakma szerint a római és egyházjog rangra nézve idősbb rendes tanára leend. Azon esetben, ha a dekán a vizsgálandó tárgyak egyikének egyedüli szaktanára volna, akkor ennek kell vizsgálni, s helyette az aldekánnak elnökölni. Az elnök a vizsgálatok eredményére nézve a többi tanárral egyenjogú szavazattal bír.

e) A kedvező sikerrel letett szigorlatok után a tudorjelölt a tudori fok elnyerése végett az egyházi jogból szabadon választott thema fölött értekezést adand be.

Ezen értekezés mindenekelőtt a vizsgáló bizottmány azon tagjának, ki az egyházi jogból vizsgál, adandó át bírálat végett s ugyanezen tag által bírálásával együtt a bizottmány többi tagjaihoz utasítandó, mely után a tudori fok adományozása fölött, mind a három vizsgáló szavazásának eredménye fog határozni.

f) Mielőtt a tudorjelölt tudorrá avattatnék, püspöki bizonyítvánnyal tartozik kimutatni, hogy a ker. kath. hitvallást az úgynevezett tridentí vallás forma szerint letette.

g) Azon egyházférfiak, kik a kánonjogtudorságra az előbbi törvényes gyakorlat szerint megkivántatott szigorlatokat még 1856-ban, vagyis a felfüggesztés ideje előtt tették le, felavatási értekezések helybenhagyása s a hitvallás letétele után tudorokká felavattathatnak ; végre

h) a szigorlati díjakat illetőleg ezek minden egyes szigorlatra úgy a felavattatásra is egyenkinti huszonegy o. é. frtban meghagyatnak s szokásos módon felosztandók, míg a tudorztatási díjak általános szabályozása azokra nézve is némi változást nem szenved.

Miről a tanács f. évi böjtmáshó 1 én 3042 sz. a. kelt k. kir. udv. rendelvény folytán az 1864. év karácsonhava 15-én 123 sz. a. kelt felterjesztésére vonatkozólag tudomás és további eljárás végett értesítették. Kelt Budán a m. kir. Helytartótanács-tól 1866. évi márczius hó 27-én. Jankovich György m. k. Kanicz Béla m. k.

6419. szám.

Az egyetemi tanácsnak f. tanévi 243 sz. a. kelt felterjesztését tudomásul veszem, s egyszersmind felhivom az egyetemi tanácsot, hogy özvegy Mártonffy Gergelynő, szül. Koncz Juliánna

egykor bekövetkező halála esetét szemmel tartsa, s azt annak idején az alapítvány érdekében szükséges lépések megtehetése miatt feljelentse.

Budapesten, 1874. évi márczius 6-án.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ s. k.
ministeri tanácsos.

6017. szám.

A magántanulásra nézve a ministerium közvetlen rendelkezése alatt álló három évi tanfolyammal bíró jogakadémiákat és joglyceumokat illetőleg kiadott rendeletem másolatát megküldöm az egyetem tanácsának tudomás s további intézkedés végett.

Budapest, 1874. évi márczius 8-án.

TREFORT s. k.

A jog- és államtudományi tanintézetek egyhangú jelentése szerint az oktatási eredmény csökkenésének egyik főokát a magántanulás iránti korlátlan szabadság képezi, melynél fogva a magántanulók száma már is majdnem egyenlő a nyilvános tanulókéval, s annál inkább fog növekedni, minél magasabbra csigáztatnak a komolyabb tanulmányozás alapos szak-készültség és valóságos tudományos igyekezet iránti igények a köztanintézetek részéről, s minél inkább kötelességüknek tartandják a tanárok maga a tanuló ifjúság saját javára és az abba reményeit helyező ország és nemzet érdekére való tekintettel, a szigor magasabb mérvével élni azok irányában, kik a nyilvános intézetben gyűjtik életpályájuk szellemi kincsét; minthogy annál közelebb fekszik az indok, hogy a kényelmes magántanulás útja választassék, mely ellen — ha mint az eddigi tapasztalás mutatja — ily tömegesen vétetik igénybe — a vizsgálati rendszer egymaga nem képezhet elegendő óvszert arra nézve, hogy az illetők kellő képessége alaposan megitéltethessék.

Vannak ugyan esetek, hol méltányossági fontos okok a

magántanulás kivételes megengedését teszik igazolttá, de szabályként azt mindenkinek nem lehet, nézetem szerint, megengedni, minthogy ez a köztanintézetek tudományos működését veszélyeztetné, s nem szükséges követelménye, hanem inkább félremagyarázása lenne a tanszabadságnak.

Ezen okoknál fogva szükségesnek találtam elrendelni, miszerint a ministerium közvetlen rendelkezése alatt álló jog- s államtudományi tanintézeteknél, melyekre az 1870. évi decz. 23-án kelt 28,532 sz. alatti rendelet vonatkozik, magántanulók csak azok lehessenek, kik erre a vallás és közoktatási minister-től különös engedélyt nyernek.

Ezen engedély csak oly folyamodóknak adathatik, kik kellőkép igazolják, hogy különös viszonyaik, mint például a közszolgálatban rendszeres alkalmazásuk, a nyilvános előadások látogatását meg nem engedik, vagy kiknek feltűnően előhaladt kora az ily engedélynek megadását indokolhatja.

A magántanulás iránti folyamodványok, a közoktatási ministeriumhoz címelve, a tanév kezdete előtt adandók be azon jog- s államtudományi tanintézetnél, melynél az engedély megnyerése esetében folyamodó a vizsgálatokat letenni óhajtja. A tanév kezdete után beérkező kérvények nem vétethetnek tekintetbe. A rendes időben beérkezett folyamodványokat a tanártestület javaslata kíséretében felterjeszti elhatározás végett a vallás- és közoktatási ministerhez.

Az engedély elnyerése után köteles folyamodó gondoskodni, hogy az illető tanintézetnél kellőleg bejegyeztessék. Ily engedély és bejegyzés nélkül magántanulók ezentúl nem bocsáthatnak vizsgálatra.

A magántanulás útján végzett tanfolyam, a jelenleg fennálló szabályzatok értelmében, nem képesíthet jogszigorlatokra.

Azon eddigi szabályzat, mely szerint a tudomány-egyetemeken és négyévi tanfolyammal bíró jogakadémiáknál magántanulásnak nincsen helye, továbbra is fentartatik.

Minden egyebekre nézve, melyek e jelen rendelettel nem módosíthatnak, érvényben maradnak a magántanulókra nézve 1870-ik évi december 23-án 28,532 sz. a. kiadott rendeletnek határozatai.

Ezen rendeletem e folyó tanév második felének kezdetével lép életbe, s azon tanulók, kik ezen félév alatt tanulmányai-

kat magán úton kívánják végezni, s az erre való engedélyre ezen rendelet értelmében igényt vélnek tarthatni, kötelesek ebbeli kérvényüket ezen rendeletben kijelelt módon és helyen folyó évi ápril hó végéig bemutatni.

Miről az igazgatóságot tudomás, alkalmazás és azonnali közzététel végett értesítem.

A másolat hitelélül:

HIRT JÁNOS s. k.
aligazgató.

6072. szám.

A bölcsészeti s illetőleg bölcsészet-, nyelv-, történettudományi és a matematikai-természettudományi egyetemi karoknál tartandó tudorsági szigorlatok iránt múlt évi június 7-én 14.956 sz. a. közlött szabályzat s különösen ennek 10. §-ának helyes alkalmazása végett a következőket rendelem:

1. Ha valaki a természettant választja fő tárggyúl, e fő tárgy alatt mind a felsőbb, mind a kísérleti természettan értendő. Ha azonban valaki a természettant melléktárggyúl választja, akkor szabadságában áll akár a felsőbb, akár a kísérleti természettanból szigorlatot tenni.

2. A kinek fő tárggya a mennyiségtan, az mind az elemi, mind a felsőbb mennyiségtanból vizsgálatik. Ha ellenben a mennyiségtan csak melléktárggya, akkor akár az elemi, akár a felsőbb mennyiségtant választhatja.

3. Ha valakinek fő tárggya a történelem, az köteles mind Magyarország történelméből, mind az egyetemes történelemből szigorlatot tenni. Ha ellenben a történelem csak melléktárggya, akkor akár az egyiket, akár a másikat választhatja.

4. A kinek fő tárggya a classica-philologia, az mind a görögből, mind a rómaiból vizsgálandó. De ha a classica-philologia csak melléktárggya, akkor tetszésétől függ vagy a görögöt, vagy a rómaiit választani.

5. Minden tudomány, melynek a bölcsészeti s illetőleg bölcsészet-, nyelv-, történettudományi, s a matematikai-természettani karnál rendszeresített tanszéke van, választható akár

fő-, akár melléktárgyúl. De a mely tudomány fő tárgyúl választatik, azt forrásilag és irodalmilag is kell a szigorlónak ismernie, ellenben ha melléktárgyúl választja, meg lehet elégedni a tudomány egész terjét átölelő általános ismeretekkel.

6. A szigorlónak értekezése nyomtatásban nyújtandó be, és csak így adatik ki a bírálóknak.

7. Azon tanár, vagy tanárok, kik a szigorlót a fő tárgyából vizsgálták, kötelesek a melléktárgyakból netalán külön tartandó szigorlatnál is jelen lenni. A szigorlati díjra csak meg nem jelenésök esetében nem tarthatnak igényt.

Miről az egyetem tanácsát f. évi február 27-én 711. sz. a. tett jelentése folytán tudomás s alkalmazás végett értesítem s egyszersmind megengedem, hogy az illető kari dekán azon egy frtot, a melyet eddig a kari pedellus minden szigorlat után kapott, ennek számára az illetőktől tovább is beszedhesse.

Budapest, 1874. márczius 29-én.

TREFORT ÁGOSTON S. K.

9182. sz.

Az egyetemi tanács f. é. márczius 29-én 800. sz. a. kelt felterjesztése alapján megengedem, hogy a külföldi tudori oklevelek nostrificatiója alkalmával fizetendő s összesen 15 frtot tevő diploma-díjak a diploma alapba fiztessenek be, s hogy Dr. Aue Arthur János nostrificálása alkalmával befizetett 15 frt diploma-díj is oda tétessék be.

Budapesten, 1874. évi április hó 11-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
ministeri tanácsos.

9666. sz.

Hogy az ösztöndíj-illetmények illetéktelen felvétele megátoltassék, a folyó tanév második felének kezdetétől mindenemű ösztöndíj-nyugta csak az esetben léssen az illető pénztár által érvényesíthető, ha a láttamozáson kívül még az illető decanatus, illetőleg tanintézet hivatalos pecsétjével lesz el-

látva. E kellékekkel el nem látott ösztöndíj-nyugta egyszerűen visszautasítandó.

Miről az egyetem tanácsát tudomás és további szíves intézkedés végett értesíteni kívántam.

Rudapest, 1874. ápril 9 én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.
miniszteri tanácsos.

4141. sz.

Minthogy azon második évi gyógyszerésznövendékek, kik az első évben hallgatott természettudományi tárgyakból a szigorlatot idejekorán le nem teszik, hanem arra csak a második tanév folyama alatt készülnek elő, ennek tantárgyait a kellő figyelemmel és szorgalommal nem kísérhetik és művelhetik, a gyógyszerésznövendékek alapos kiképztetése érdekében rendelem, hogy:

a jövő 1874/5-iki tanév kezdetétől fogva a II-ik évi tanfolyamra csak azon növendékek vétessenek fel, kik bizonyítványt mutatnak elő arról, hogy I-ső szigorlatukat sikeresen kiállották.

Azon gyógyszerésznövendékek, kik ily bizonyítványt fel nem mutathatnak, a II-ik évi tanfolyamra csak ideiglenesen vehetők fel azon határozott kikötéssel, hogy végleges felvételők azon esetben fog eszközölni, ha I-ső szigorlatukat az illető téli félévben nov. 1-éig leteszik, míg ellenkező esetben a II-ik évi tanfolyamra a következő tanévben vétetnek fel a sikerrel bevégzett első szigorlatról szóló bizonyítvány alapján.

Miről az egyetem tanácsát miheztartás és további intézkedés végett értesítem.

Budapest, 1874. április hó 18-án.

TREPERT S. K.

8946. sz.

Az orvosi kar részéről szabályszerű szigorlatok alapján kiállítandó sebésztudori, sebézmesteri, polgári sebészi és bába-oklevél mintákat f. évi márczius hó 27-én 819. sz. alatt kelt felterjesztése folytán jóváhagyom .//., .///., .////. és .///// alatt visszazárva az egyetem tanácsának további intézkedés végett elküldöm.

Az egyetemek által rendkívüli esetekben kiállítatni szokott tiszteletbeli (honoris causa) tudori oklevelekben azon oklevén megemlítendő, melynél fogva valamely tudománykar az ily oklevél adományozására magát indítatva találta, úgyszinte azon legfelsőbb elhatározás is idézendő, mely az egyetemet annak kiállítására felhatalmazta felhívom az egyetem tanácsát, hogy a kolozsvári egyetem által kiállítandó mindennemű tiszteletbeli tudori okleveleket is ez értelemben szerkesztesse, nevezetesen pedig az ./. alatt visszazárt Mina János, állatjárványtani tanár részére kiadandó, tiszteletbeli sebésztudori oklevél szövegét ahhoz képest módosítsa és kiegészítse, mire nézve a budapesti egyetem által annak idején Zlamál tanár részére hasonló körülmények között kiállított oklevél mintája irányadás végett mellékeltek.

Budapesten, 1874. évi április hó 24 én.

TREFORT S. K.

12917. sz.

Az állam közvetlen rendelkezése alatt álló jogakadémiák és joglyceumok új szervezésére vonatkozó szabályzatnak néhány példányát, s erre vonatkozólag az illető jogtanodákhoz intézett rendeletem másolatát megküldöm az egyetem tanácsának tudomás s a jog- s államtudományi karral leendő közlés végett.

Budapest, 1874. évi május hó 19-én.

TREFORT S. K.

12917. sz.

Hogy az állam közvetlen rendelkezése alatt álló jogakadémiák és joglyceumok tanulmányrendszere összhangzásba hozassék azon államvizsgálati és ezzel összefüggő tanfegyelmi

szabályzattal, mely a két magyar királyi tud. egyetem jog- és államtudományi karánál az alapos szakképzettség érdekében a két különböző jog- s államtudományi iránynak szétválasztásával folyó évi február hó 5 én 3055. sz. a kelt rendelettemmel a törvényhozás végleges intézkedéseig életbe léptetett; s hogy egyúttal az érintett jogtanodák tanműködésük eddigi szűkköréből kiemelkedve, oly tanszervezeti alapra fektetessenek, melyen nemcsak egy szakiskola feladatának, hanem a főiskola azon magasabb rendeltetésének is, miszerint a gyakorlati élet követelményein kívül egyszersmind művelője és terjesztője legyen magának a tudománynak is — lehetőleg megfelelhessenek, s e szeriut hazai ifjuságunk alaposabb kiképzetésében a két magyar egyetemmel egyenlőbb versenyre kelhessenek, s hogy végre az egyetemi tanrendszer egyik sarkpontját képező akadémiai szabadság elve ezen jogtanintézetekre is a sajátlagos rendeltetésük szabta korlátok közt alkalmaztassék — addig, míg a törvényhozás ezen teljes karokká átalakítandó tanintézetek végreformja iránt fog intézkedni, Ő csász. és apost. királyi Felségének f. évi május hó 4-én kelt legmagasb jóváhagyása folytán a jövő 1874 5. tanévtől kezdve a mellékelt nyomtatványban foglalt tan- és vizsgálati rendszert léptetem életbe, minek foganatba vétele céljából már magában a szabályzatban s különösen annak V. szakaszában az átmenetre nézve előszabott intézkedések és eljárásokon kívül a következőket jegyzem meg:

E tanrendszer életbeléptetésére nézve a szorosán vett jog- s államtudományok előadására a következő nyolcz tan-szék rendszeresítettik:

1. Római jogra;
2. Jogbölcselet és büntető jogra;
3. Nemzetgazdaságtan, pénzügytan és magyar pénzügyi törvények;
4. Magyar és osztrák magánjog;
5. Peres és peren kívüli eljárás; váltó- és kereskedelmi jog;
6. Statistika és magyar közigazgatási jog;
7. Jogtörténet, egyházi jog;
8. Politika, magyar közjog, általános bevezetés a jog- s államtudományokba.

E szerint a jelenleg alkalmazott hat tanáron kívül még

kettőnek alkalmazása szükségeltetvén, felhívom az igazgatóságot, hogy a betöltendő két tanszéket a fentebbiekhez képest jelölje ki s a mikénti betöltés iránt legkésőbb folyó évi június hó 15-éig tegyen javaslatot. E czélból miután a jelenlegi tanszékek tantárgyai némileg eltérnek az újabban rendszeresített tanszékek tantárgyaitól, a jelenlegi tanárok senium szerint választhatnak azon tanszékek közül, amelyekben egyike azon szakoknak képviselve van, melyeket eddig előadtak, azonban az egyes tanszékekhez az új rendszer által csatolt tárgyakat elkülöníteni vagy egymás közt felcserélni nem lehet.

A tanszékek betöltésén kívül szükséges lesz továbbá a negyedik évi tanfolyamhoz szükségelt tanterem előállításáról s annak bútorzatáról gondoskodni, s felhívom az igazgatóságot, hogy e tekintetben azonnal járjon el, s esetleg az erre vonatkozó költségvetések előterjesztése mellett, — melyeknél egyedül csak a nélkülözhetlen szükséglet lesz szem előtt tartandó, — haladék nélkül tegyen javaslatot.

Midőn végre figyelmeztetem az igazgatóságot, hogy az államvizsgálati bizottságok alakítása s a könyvtárnoki tiszt betöltése iránti előterjesztését annak idejében tegye meg, — s ezzel kapcsolatban azon reménynek adnék kifejezést, hogy a tanári testület mindent el fog követni, s a szabályzat értelmében eljárni akként, hogy az új szervezet a jövő tanévben akadály nélkül életbe léptethessék — zaradékkül még csak azt kívánom megjegyezni, hogy miután lesznek úgy nyilvános, mint magántanulók, kik a folyó évi július hóban egy vagy két vizsgával elmaradnak, vagy ilyenén megbuknak, — ezeknek megengedem, — hogy e vizsgálataikat a jövő tanév október hó 10-ik napjáig pótlólag letehessék, kijelentvén, miszerint ezen pót illetőleg ismétlési vizsgálatokra nézve minden tekintetben az eddig fennállott szabályok lesznek alkalmazandók.

Budapest, 1874. évi május hó 19-én.

TREFORT ÁGOSTON S. K.

546. eln. szám.

A vezetésem alatti ministerium kebelében napról-napra növekedő munkaforgalomnak lehető csökkentése, főleg pedig a közigazgatási ügymenetnek minden oldalról hangoztatott

egyszerűsítése és gyorsítása céljából kívánatosnak mutatkozik, hogy mindazon ügyek, melyek vagy kizárólag számvevői tárgyalást s végelintézést igényelnek, vagy annak megelőző megvizsgálásától, vagy szabályszerű érvényesítésétől feltételezvék, ezentúl kellően felszerelten közvetlenül kebelbeli számvevőségemhez címelve, hivatalból küldessenek be.

Felhívom ennek folytán az egyetem tanácsát, hogy min dennemű az intézet általános szükségleteire az államkincstártól nyert költségölegekről és az egyes tudományi karoknak, kórodai intézeteknek és az egyetemi könyvtárnak rendelkezésére bocsátott költségátalányok és felvételi díjakról; továbbá az egyetemi hallgatók után befolyó tandíjak 5%-os, az államkincstárt illető százalékaikról, valamint minden az egyetemi tanács, vagy az egyes egyetemi karok és szakosztályok felügyelete és közvetlen kezelése alatt álló ösztöndíji és segélyezési alapítványokról vezetett időszakai számadásokat, vagy okmány nélküli számadási kivonatokat, végre az egyetem érdekében eljáró állami mérnökök költségjegyzékeit s minden előleges számvevőségi érvényesítést igénylő költségszámlát ezentúl közvetlenül számvevőségemhez küldje be és megfelelőleg intézkedjék, hogy a bemutatott számadási ügyekben számvevőségem részéről kívánt felvilágosítások lehetőleg gyorsan és mindenkor a tett kérdésnek tárgyilagosan megfelelőleg s illő modorban deríttessenek fel.

Az időszakai számadások vizsgálati eredménye felől az illető számadók szintén számvevőségem által az egyetemi tanács útján fogván értesítetni.

Budapest, 1874. évi május hó 22-én.

TREFORT s. k.

12,378. szám.

Hivatkozva az egyetemi tanács f. évi márczius 17-én 773. sz. a. kelt felterjesztésére, ezennel elrendelendőnek találtam, hogy mindazon joghallgatók, kik a tanpénz alól vagy egészen, vagy csak annak fele alól fel vannak mentve az alap- és államvizsgálatokon, melyeket ugyanazon tanévben, melyben a tanpénzmentességet élvezik, vagy legfeljebb a reá következő tanév folyama alatt letesznek, a vizsgálati díj alul is egészben vagy

felerészben fel vannak mentve, visszaútasítás esetében azonban a díjmentesség, úgy az ismétlendő vizsgára, mint a pótvizsgára nézve elenyészik.

Megjegyezvén, hogy annak kimondását, miszerint selfüggesztés esetében a pótvizsgálat az illető vizsgálati bizottság s nem az egyes szaktanárok előtt leteendő, mint magától érthető dolgot az eredeti szabályrendeletbe felvenni szükségtelennek tartottam.

A mi az egyetemi tanács fölterjesztésének II. pontját illeti, hogy t. i. az osztrák magánjog a jogtudományi államvizsga egyik önálló tárgyává jelöltessék ki, erre nézve megjegyzem, miszerint fölöslegesen tartom, hogy a szabályrendeletnek más formulázás adassék, miután abban a magyar magánjog és az ausztriai polgárjog kapcsolatosan ugyan, de nem mint egy, hanem két külön tantárgy van fölvéve, úgy hogy a két külön tanszak az államvizsgán egy és ugyanazon vizsgáló biztos kezében pontosulván össze, a vizsgáló biztos tapintatától függ, hogy, tekintettel a jog törvényhozásnak Királyhágón inneni és túli viszonyaira, melyik tantárgyra fektessen nagyobb súlyt és nyomatékot, a nélkül, hogy szükséges volna ezt a szabályrendelet szövegének megváltoztatása által külön is kifejezni.

A mi végre e fölterjesztés III. pontját illeti, épen nem forog fenn annak szüksége, hogy mind három államvizsgálati bizottság f. évi október végéig fenmaradjon s semmi sem indokolja a már e részben tett intézkedésem megváltoztatását.

Miről az egyetemi tanácsot miheztartás végett értesítem.

Budapest, 1874. június 2.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
miniszteri tanácsos.

16,391. szám.

A gyógyszerészi diplomáknak az orvosi kar által leendő kiállíthatása céljából f. évi június 12-ről 1084. sz. a. kelt felterjesztése folytán a gyógyszerézmesteri oklevél mintát /./ a gyógyszerész-tudori mintát //./ alatt ide zárva az egyetemi tanácsnak további intézkedés végett oly megjegyzéssel küldöm el, hogy a gyógyszerész-tudori oklevélben a »Quapropter auc-

toritate ab Augustissimis Principibus nobis concessa« szavakkal kezdődő pont a f. évi 8946. sz. rendelettel jóváhagyott orvostudori diploma szövege szerint módosítandó.

Budapest, 1874. évi június 20-án.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
 ministeri tanácsos.

17,287. szám.

Az egyetem tanácsának f. évi január 22-én 483. sz. a. kelt fölterjesztéséhez mellékelt számadásai azzal küldetnek vissza, hogy azokat vizsgálat alá venni nem lehetett. Ezen számadások ugyanis egyedül a rector által az ottani gondnoknak és quaesturának kezelés végett átadott pénzekekről szólván, csak mellék-számadásokul szolgálnak a főszámadó, vagyis az egyetemi rector által, kinek kezeihez az elszámolandó összegek utalványoztattak, bemutatandó számadáshoz: ehhez képest felhívom az egyetem tanácsát, hogy útasítsa az egyetem volt rectorát, dr. Berde Áront, miszerint mindazon összegekről, melyek kezeihez az egyetem feállítása óta utalványoztattak, de eddig még el nem számoltattak, az utalványozási rendeletek pontos idézése mellett, számadását készítse el és a kellő okmányokkal fölszerelten, az ezennel visszazárt számadásokkal együtt terjeszse fel; az általa fel nem használt pénzeknek az újabbi rectornak történt átadását az utóbbi által kiállított átvételi okmánynyal igazolja, avagy ellenkezőleg a kiegyenlítettlen maradt túlköltséget, a megkívántató indokolás mellett, tüntesse ki, annyival is inkább, minthogy csakis ezen számadás alapján lehet egyrészt az előbbi rector a számadástétel terhe alól fölmenteni és másrészt az újabbi rector által az 1873—74. 546. sz. a. felhozott kérelmét elintézni; megjegyezvén továbbá, miszerint a mellettes quaestori számadás f) alatti csoport is nem másolatokkal, hanem az eredeti okmányokkal fölszerelendő, — és mindennemű számadás csak egy példányban kiállítva a leltárral vagy pótleltárral együtt mutatandó be, úgy, hogy minden számadási tételnél hivatkozás történjék azon tételre is, mely alatt az a leltárban feltalálható.

Minthogy továbbá ezen egyetem felállítása óta különféle czélokra kiutalványozott átalányokról a számadások és leltárak, valamint az ott felállított jogakadémia és orvos-sebész tanintézet taneszközeiről az átadási és átvételi okmány mind- eddig még fel nem terjesztett, felhivom az egyetem tanácsát, miszerint a kérdéses számodásokat s leltárakat, valamint az érintett átadási és átvételi irományokat mennél előbb ter- jessze fel, s ha netalán az átvételről a kellő okmányok nem állítottak volna ki, az átvett tárgyak utólagos leltározását készíttesse el.

Budapest, 1874. évi június 27-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
 ministeri tanácsos.

18,581. szám.

Az egyetemi tanácsot f. évi 1139. sz. a. kelt fölterjesztése folytán ezennel értesítem, miszerint az egyetemi tanároknak tandíjai és vizsgadíjai megadóztatása ügyében külön utasítás nem létezik, s ilyen útasítás kiadásának szüksége sem forog fenn. A fennálló gyakorlat szerint minden tanév végén a quaes- tori hivatal az adókövető hivatalhoz kimutatást ad be az iránt, hogy, az államkincstár 5%-jének levonása után, mindenik tanár- nak mennyi volt a tandíj és vizsgadíj jövedelme, melynek adója aztán a következő évi ilyenmű jövedelemből levonatik a quaestori hivatal által, s az illető adópénztárba beszo- lgáltatik.

Budapesten, 1874. évi július 9-én :

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
 ministeri tanácsos.

19,413. szám.

A bábaoklevélnek a »kapcsolt részeiben« hangzó kitétele tárgyában támadt kétség folytán megjegyzem, hogy a kolozsvári orvoskari diplomák a budapesti egyetemi diplomák mintájára

alapíttatván meg, úgy ezen mint az utána következő kitétel, mely a monarchia két felének oktatásügyi önállósága ellenére, mindamellet az orvoskari oklevelekre nézve jelenben is tényleg fennálló viszonyosság alapján, a kolozsvári bába-oklevélnek érvényességét az örökös tartományokra kiterjeszti, következetesen azokból vétetett át.

Azonban az ügy érdemére nézve az érintett pontnak vagy pontoknak megtartása vagy elhagyása lényeges és döntő befolyással nem lehet, miután a diploma szövegében tartalmazott jogok érvényessége és hordereje felett első sorban a törvény, a nemzetközi szerződések, kormányrendeletek és szervezési szabályzatok határoznak.

Ennélfogva felhivom az orvos-tanári testületet, hogy egyöntetűség végett a bába-oklevelet a kérdéses pontra nézve az orvosi diplomák nyomán szerkesztsze, azaz hogy azon esetben, ha a kérdéses pont ezekben megmaradt, azt a bába-oklevélben is megtartsa; ha ott elmaradt vagy módosított, itt is elhagyja, illetőleg módosítsa

Továbbá felhivom az orvosi kart, hogy valamennyi oklevélnek hiteles mását terjessze fel.

Miről az egyetemi tanácsot f. évi 1179. számú fölterjesztése folytán további eljárás végett értesítem.

Budapesten 1874. évi július 19-én

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
ministeri tanácsos.

19,457. szám.

Az orvoskari tanártestületnek azon kérdésére nézve: »mily eljárás követessék oly egyének irányában, kik a máshol a szigorlati elővizsgálatot a természetrajzi tárgyakból már letették s a tulajdonképi orvosi szigorlatokat az új rendszabály szerint letenni óhajtják«, — értesítem az egyetemi tanácsot, hogy miután a tervezett új szigorlati rend tárgyában kelt rendeletekkel egyelőre csak a főelvek megállapítottak, érvényességök csak az 187³/₄. tanévvel az orvosi pályára lépett hallgatókra nézve kimondatott s csakis tekintettel ezekre, a természetrajzi elővizsgák módja meghatározottat: önként következik,

hogy magyarországi egyetemeken a tulajdonképi orvosi szigorlatok a jelenben fennálló szabályzat, nem pedig a tervezett, de még meg nem állapított új szigorlati rend szerint végrehajtandók.

A birodalmi tanácsban képviselt országok egyetemeiről orvosi szigorlatok letétele végett magyarországi egyetemeken jelentkező jelöltek, habár a természetrajzi elővizsgákat ott le is tették, ezen szabály alul kivételt nem képezhetnek, s a budapesti egyetemi orvosi kar, mint értesültem, hasoló esetben a természetrajzi tárgyakkól teendő szigorlat alól sem mentette fel a jelöltet.

Az átmenetnél netalán czélszerűnek mutatkozó intézkedések az új szigorlati rend kihirdetése alkalmával fognak tekintetbe vétetni és megállapítani.

A gyógyszerészi oklevelek mintái f. évi junius 20-ról 16,391 sz. a. kelt rendelettel elküldettek.

Miről az egyetemi tanácsot f. évi julius 12-ről 1185 sz. a. kelt fölterjesztése folytán további eljárás végett értesítem.

Budapest, 1874. évi julius 21-én.

TREFORT s. k.

19,414. szám.

Folyó évi julius 10-ről 1176. sz. a. kelt fölterjesztése folytán megengedem, hogy az intézeti illetőleg tanszéki szolgák nyugtái az illető intézeti főnök, vagy tanár, esetleg annak hivatalból megbízott helyettese által ellenjegyeztessenek s a rektor láttamozása elmaradhasson.

Budapest, 1874. évi julius 25-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ s. k.,
ministeri tanácsos.

20,204. szám.

Folyó évi jul. 19-ről 1217. sz. a. kelt fölterjesztése folytán megengedem, hogy a bába-oklevelek alkalmas papíron, lapos

pecséttel, 1 frt bélyeg és 1 frt oklevélanyag díjában, egyébként az eddigi díjak lefizetése mellett állíttassanak ki.

A mi az ösztöndíjas bába-növendékek oklevél-kiállítási költségeit illeti, egyelőre és addig, a mig bába-növendékek által úgy az egyetemekben, mint a képezdékben általán fizetendő díjak kapcsolatosan és végleg megállapíttatnának, megengedem, hogy a kolozsvári ösztöndíjas bába-növendékektől a f. évben felavatási díjképen a dekán részére 4 frt, a jegyző részére szintén 4 frt., a kari pénztár számára 3 frt, bélyeg és okmány 2 frt, összesen 13 frt szedessék be.

Felhatalmazván egyúttal a tanári testületet, hogy a szegény növendékeket, akár ösztöndíjasok, akár nem, ezen díj lefizetése alól is fölmenthesse és csak a bélyeg árát tőlük szedjék be.

Egyúttal felhivom a tanári kart, hogy a javaslatokat annak idején fölterjeszteni kötelességének tartsa, a bába-oklevél egy nyomtatott példányát bemutassa s azon rendeletnek számát is jelentse fel, melyre a bába-oklevél díjának 10 frtról 15 frtra történt fölemelésére nézve hivatkozik.

Budapest, 1874. évi július 27-én.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
ministeri tanácsos.

20,195. szám.

A kolozsvári egyetemen tanulmányaikat végzett polgári sebészek által fizetendő oklevél- és felavatási díjakra nézve legezészerűbbnek tartom, ha ezen ügy — tekintettel egyfelől jelen előrehaladt és bonyolított állására, másfelől azon körülményre, hogy a sebészeti tanfolyam általán meg lett szüntetve s a kolozsvári orvos sebészi tanintézet alapján alakított tudománykar ezen mintegy öröklött tanfolyam legombolyítására van hivatva, az ottan pályáját végző néhány polg. sebész-növendék pedig a fent nevezett tanintézetnél vagy legalább annak szabályzata alapján magát beíratta, — hasonló átmeneti szakoknak leginkább megfelelő méltányosság, elvén intéztetik el, az oklevelek a régi orvos-sebész tanintézeti díjak iránt a tanári testület által kiszolgáltattak, s a befizetett összeg a fel-

avatásnál és az oklevél kiállításánál tetteleg közreműködő egyének közt, szintén a méltányosság alapján, kölcsönös megegyezéssel osztatik el.

Erről a tanácsot f. é. jul. 19-ről 1219. sz. a. t. felterjesztése folytán további eljárás végett értesítem.

Budapest, 1874. jul. 28-án.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
ministeri tanácsos.

19,477. szám.

A kolozsvári egyetemi hallgatók ingyenes ápoltatása tárgyában f. évi július 13-án 28,563. sz. a. kelt átiratában a belügyminister úr arról értesít, hogy a kolozsvári Karolinakórháznak csak egyetlen egy alapja van, mely arra van rendeltetve, hogy annak jövedelméből a szegénysorsú tanulók a kérdéses kórházban ingyen ápolásban részesüljenek, és ez a Horváth-féle alapítvány, melynek évi jövedelme száz forint tesz.

A nevezett országos kórház igazgatójának f. évi július hó 8-án 619. sz. a. kelt jelentése szerint ezen alapítvány jövedelme eddig csak az ottani 3 hitfelekezeti különtanodák növendékeire fordított, az egyetem megnyíltával azonban a kórház igazgatósága által az egyetemi hallgatókra is kiterjesztetett, és abból a m. 1873-ik évben az egyetemi hallgatók 210 napi ápolásban, vagyis 88 frt 20 krban, — a f. 1874. évben pedig eddigelé már 50 napi ápolásban vagyis 24 frt 50 kr. javadalomban részesültek.

Ezen alapítvány erejéig az egyetemi hallgatók, vagyontalanságuk esetén, ezentúl is fognak részesíttetni.

Az egyetemi tanácsnak azon kérését azonban, hogy az egyetemi hallgatók, megbetegülésük esetén, a nevezett kórházban külön kórszobákban és a rendesnél jobb élelmezéssel, díjtalanul a kórházi alap terhére ápoltassanak: a belügyminister úr, minthogy a kórházak körül fennálló szabályzatokba ütközik, teljesíthetőnek nem találja; ellenben pártolandónak hiszi nevezett országos kórház igazgatójának azon további nézetét, hogy az egyetemi hallgatók ingyenes ápoltatást az ottani egye-

tem kórodáiban nyerjenek, — a hol is csinosabb kórszobák, válogatottabb ágynemű, jobb ízű gyógyszerek és a kórházakban szokásosnál jobb élelmezés is található.

Miről az egyetemi tanácsot f. évi febr. hó 25-ről 699 sz. a. kelt fölterjesztése folytán további eljárás végett értesítem.

Budapesten, 1874. évi augusztus 3-án.

Minister úr meghagyásából:

MÉSZÁROS FERENCZ S. K.,
 ministeri tanácsos.

1258 eln. sz.

Miután a vallás- és közokt. m. kir. ministerium tárcza-költségvetése- és az alapítv. alapok terhére foganatosíttatni szándékolt építkezésekről szerkesztett s itt bemutatott költségvetések nagyobbára nincsenek kellőképen felszerelve és szerkesztve, úgy hogy a sokszor igen hiányos műveletek a pénzösszegeknek pontos megállapítását nemcsak nehezítik, de sőt némelykor majdnem lehetlenné teszik: — a vallás- és közokt. m. kir. ministerium kebelében fennálló építészeti szakosztály által e tárgyban kidolgozott »Utasítást» 5 példányban azzal küldöm meg az egyetem tanácsának, miszerint netáni építkezési munkálatok esetében szigorúan ügyeljen arra, hogy az ide felterjesztendő építési tervek és költségelőirányzatok szorosan ezen minta szerint legyenek szerkesztve. — Később még netán előfordulható szükségletekre, feles példányok a vallás- és közokt. m. kir. ministeriumban tartvák fenn.

Budapesten, 1874. évi szeptember 7-én.

Minister úr meghagyásából:

TANÁRKY GEDEON S. K.,
 államtitkár.

U T A S I T Á S

a vallás- és közoktatási m. kir. ministerium tárcza-költségvetése, nemkülönben az alapítv. alapok terhére foganatosítandó építkezések, — nevezetesen: iskolák, templomok, gazdasági épületek stb. ujonnan való felépítése, illetőleg átalakítása vagy kijavítása alkalmából készítendő tervek és költség-előirányzatok mimódoni összeállítása tárgyában.

A fölterjesztendő műveletek a következők:

- A) tervrajzok,
- B) előmérés,
- C) anyag és munkabér egységi árjegyzék,
- D) árelemzés,
- E) költségvetés,
- F) műleírás, és
- G) az építési telek és közvetlen környékének helyszínrajza.

A) A tervrajzhoz a következők szükségesek:

a) az alaptervrajz, mely az összes alapfalak és azok, esetleg pincze, pöczegődrök vagy csatornák építése végett szükséges talajkiemelések, vízszintes méreteit magában foglalja;

b) a földszint, esetleg az emeletek alaprajzai;

c) a padlás, illetőleg fedélalappal tervrajza (Werksatzplan);

d) annyi szelvényrajz, hogy azokból az összes talajkiemelések, a falak, nemkülönben az emeletek, továbbá az ajtók és ablakok méretei, végre a fedélnek szerkezete tisztán és pontosan kivehetők legyenek;

e) szükség esetben egy vagy több homloknézet;

f) az építési telek és közvetlen környékének helyszínrajza.

Az összes rajzok teljesen mérjegyezve legyenek, oly formán, hogy a kiemelések, lebontások és ujonnan való építkezések, egy szóval: valamennyi az előmérés- és költségvetésben felsorolt műveletek méretjegyei a rajzokban közvetlenül kitüntetve és azokból leolvashatók legyenek. Különösen figyelmeztetnek még az illető tervezők, hogy átalakításoknál a lebontások sárga, a régi fennálló falak fekete és az új építkezések mindig vörös színnel festendők be.

B) Az imént leírt tervrajzok alapján egy tökéletes előmérés készítenendő, melyben sorrendben az egynemű munkák egyes tételei, a rajzokban kitüntetett méretjegyek idézése mellett, részletesen kimutatva legyenek. Ha több épületről készítenendők az előmérések, azokat mindig külön-külön kell összeállítani.

C) Mellékeltségként valamennyi, a szóban forgó építkezéseknél számításba vett nyers, vagy feldolgozott építési anyagot, munkanemet és munkás napibért tartalmazó egységi árjegyzék. Szükséges azonban ezen árjegyzéket mindig hatóságilag hitelesíttetni.

D) Az előbbi pontban említett egységi árjegyzék alapján állíttassék össze egy árelemzés, melyben az előforduló valamennyi munkanemnek árösszege — alkatrészeinek felsorolása mellett, az osztrák katonai számvevőiségek számára előírt építési illetékmérőre (Baugebühr-Ausmass) való tekintettel — legyen kiszámítva.

E) A fenti B) és D) alatt említett előmérés és árelemzés segélyével egy sommás költségvetés készítenőd, melyben az egynemű munkateljesítményekért járó összegek kiszámíttatnak. A költségvetés egyes tételeinél az előmérés és árelemzés illető tételszámai idézendők. Végre:

F) Hogyha olyan munkák és teljesítmények vétetnek számításba, melyek az illető tervrajzokban épen nem, vagy nem elég világosan tüntethetők elő, az esetben az egész tervmunkát még egy műszaki leírással egészítendő ki, melynek segélyével az építés körül előforduló mozzanatokról teljes és biztos tudomást, illetőleg felvilágosítást lehessen szerezni.

T á r g y		Ára o. é.	
		frt	kr.
Munkabér és építési anyagok egységi árjegyzéke.			
1	Egy kézi napszám		
2	Egy kőmives napszám		
3	Egy kőfaragó napszám		
4	Egy ács napszám		
5	Egy napszám		
6	Egy napszám		
7	Egy 2 fogatú lovas (ökrös) napszám		
8	Egy köb-öl közönséges fejtett kő falazáshoz . . .		
9	Egy köb-öl válogatott fejtett kő homlokfalazatra .		
10	Egy köbláb tiszta éles homok		
11	Egy köbláb-oltott kövér mész		
12	Egy mázsza vízhatlan mész (Cement)		

T á r g y		Ára o. é.	
		frt	kr.
13	Egy köbláb kövér agyag		
14	1000 db. jól kiégetett téglá 11 $\frac{1}{3}$ " k. 5 $\frac{1}{2}$ sz. és 2 $\frac{1}{2}$ " v.		
15	1000 darab jól kiégetett téglá h. sz. v.		
16	1000 darab jól kiégetett cserépszindely		
17	100 darab jól kiégetett kupás cserép		
18	1000 darab téglá a. h. sz. v. burkolatokra		
19	Egy köbláb fenyőfa tisztán kifaragva egész 5 ^o hosszú darabokban és $\frac{4}{5}$ " egész $\frac{10}{12}$ " erősség méretekig		
20	Egy köbláb fenyőfa kifaragva 5 ^o -nél hosszabb darabokban		
21	Egy köbláb tölgyfa minden méretben		
22	1000 darab lécz h. v. sz.		
23	1000 darab fazsindely h. sz.		
24	100 darab deszka puha fából h. sz. v.		
25	100 » » » » h. sz. v.		
26	100 » » » » h. sz. v.		
27	Egy mázsa kapocsvas megmunkálva		
28	Egy csomó nád egy \square^o mennyezethez		
29	1000 darab lécz- vagy padlószeg		
30	1000 darab nádolószeget		
31	1000 darab zsindelyszeg		
32	Egy font sodrony		
33	Egy pár meszelő		
34	Egy köbláb faragott kő megmunkálva és elhelyezve		
35	Egy folyó láb $\frac{6}{12}$ "-kes lépcsőfok kőből		
36	Egy folyó láb"-es ajtófél kőből		
37	Egy darab kályhaalj kőből		
38	Egy négyzet láb ereszszegély vagy hajlat-bádogborítás horganyzott vaslemezről, háromszor minimummal befestve		
39	Egy folyó láb széles, fekvő ereszcatorna készítve mint fent		
40	Egy folyó láb lefolyó cső átmérővel k. mint fent		
41	Egy darab padlásablak"-es befestve mint fent		
42	Egy darab kétszárnyú, 2" vastag vésett, főbejáró ajtó, kétszárnyú felülvilágító ablakkal, erős keresztel, közönséges üveggel és fordítóval, az ajtó rajz szerint 6 táblára beosztva, 6 sarkvassal, felső és alsó beeresztett tolóval, vésett erős zárral, rézfogantyúval, puha fából tölgyfa színre befestve sz. mg.		
43	Egy darab		
44	Egy darab külső és belső négyzárnyú ablak, erős		

T á r g y		Ára o. é.	
		frt	kr.
	kereszttel, 6 táblára beosztva közönséges üveggel 8", mély 2", vastag tokban, ablakdeszkával veres fenyőből készítve, 10 sarkvassal, 3 kettős fordítóval és kitámasztó kapcsokkal, tőgyfaszinre befestve . . . sz. . . . m.		
45	Egy darab		
46	Egy ülőhely iskolapad, 1 1/4" v. gyalúlt deszkából 12" széles ülővel, 9" széles könyvtámlával és rekeszszel		
47	Egy db tanítóasztal 6" magas számolylyal és székekkel, puha fából		
48	Egy darab enyvezett feketére festett iskolai tábla támlával, veres színű vonalakkal		
49	Egy darab eszközszekevény, kétszárnyú ajtóval és záralattal ellátva, megvasalva és befestve, 4' sz. 7' mg.		
50	Egy darab kívül fűtő, szelelő berendezéssel ellátott, m. 27" átmérőjű vaskályha a tantermekbe, tökéletesen felszerelve, felállítással együtt		
51	Egy darab 18" átmérőjű vaskályha a lakásokba, tökéletesen felszerelve felállítással együtt		
52	Egy darab 15" átmérőjű vaskályha, mint fent		
53	Egy darab 2' sz. 3' 9" hosszú takaréktűzhely vashól, egy három karikás lyukkal, egy sütőcsővel, 2 serpenyővel, víztartó-üsttel és minden hozzátartozóval tökéletesen felszerelve, felállítással együtt		
54	Egy darab kéménytisztító ajtócska		
55	Egy folyó láb 8" átmérőjű agyagsző az árnyékszékekbe, minden hozzávalóval		
56	Egy darab könyökcső (Gainze)		

1222. eln. sz.

A közmunka- közlekedési m. kir. minister úr f. é. aug. 19-én 13,932. szám a. kelt átiratában értesít, miszerint többször fordult elő azon eset, hogy a m. kir. mérnöki hivataloknál foglalkozó egyes műszaki tisztviselők egyes hatóságok által az illető mérnöki hivatal kikerülésével egyenesen személyeikhez intézett megkereséssel vétettek igénybe, úgy hogy ez által az illető hivatali teendők rendszeres kezelése akadályoztatott.

Ennek jövőbeni erkerülése céljából ezennel felhivom az egyetem tanácsát, hogy minden olynemű megkeresést, mely-

lyel a m. kir. mérnöki hivatalok bármely tisztviselőjének hivatalos közreműködését szándékozik igénybe venni, mindig az illető hivatalhoz intézze és címezze, minthogy a fentnevezett minister úrnak eziránt kiadott rendelete értelmében oly felhívások, melyek nem a hivatalhoz, hanem egyes, a hivatalnál alkalmazott tisztviselőkhöz intézettek, ezentúl figyelembe nem fognak vétetni.

Miről is az egyetem tanácsát tudomás és miheztartás végett ezennel értesítem.

Budapesten, 1874. évi szeptember hó 4-én.

Minister úr meghagyásából :

TANÁRKY GEDEON S. K.,
államtitkár.

1874/5.

34,512. szám.

A jogtanodák új szervezésére vonatkozó szabályrendelet 25-ik. §-a az abban felszámolt kivételes esetekre nézve, lehetővé teszi, hogy az államvizsgák különös engedélyem mellett magán úton is letétethessenek.

Minthogy azonban némely jogakadémiai igazgatóságok körében kétely merült fel az iránt, ha vajjon az ilyen kivételes engedélyben részesülők kötelezve vannak-e mindkét államvizsgának letételére : szükségesnek láttam elrendelni, hogy mindazok, kik az államvizsgának magán úton letehetésére nyernek engedélyt, köteleztetnek vagy mindkét államvizsgát letenni, vagy a jogi tanfolyamnak azon évét, melynek tárgyaiból nem tesznek államvizsgát, nyilvános jogakademián hallgatni, hogy az illető tanári testületnek alkalma legyen meggyőződést szerezni magának, ha vajjon az illető magán-vizsgát tevő a jogi tanfolyamnak minden tárgyában bírja-e a szükséges ismereteket? annyival inkább, mert a nyilvános jogtanulóknál, — kik csak egy államvizsgának letételére vannak kötelezve — az illető tanári testületnek az évi tanfolyam alatt van alkalma megszerezhetni magának az illető tanuló képesítése felől a szükséges tudomást, a mi azokra nézve, kik a jogi tanfolyam rendszeres